

Між першою і другою групами також встановлена вірогідна різниця – 4,4 кг ($P > 0,999$). Аналогічні дані отримані і за масою кісток – найвища кількість їх у тварин першої групи – 23,7%, найменша – у третій групі – 21,1%. Тому коефіцієнт м'ясності склав у першій групі – 3,23, другій – 3,48 і третій – 3,69.

Біологічна повноцінність і якість м'яса значною мірою залежить від його хімічного складу. Різниця за цим показником серед трьох груп невірогідна.

Однак, за вмістом жиру пріоритет за тваринами першої групи, а за протеїну – за третьою групою. Співвідношення білок : жир становило – 1,48... 1,84 : 1.

На підставі проведених досліджень можна зробити висновок, що різниця за забійним виходом, кількістю маси м'якоті і кісток, хімічним складом піддослідних тварин зумовлена їх генотиповими особливостями. У подальших дослідженнях буде вивчатись м'ясна продуктивність козлів, отриманих від помісних кіз шляхом поглинального схрещування.

Література:

1. Медведев Н.Н. Коза кочевого населения Семиречья // Домашние животные юго-восточной части Казахстана. – М.: Издат. АН СССР, 1927. – 164 с.
  2. Волков В.И., Разведение молочных коз. – Л.: Лениздат, 1945. – 71 с.
  3. Кияткин П.Ф. Козоводство Узбекистана и пути его улучшения. – Ташкент: Сельхозгиз Уз.ССР, 1940. – 80 с.
  4. Мишарев С.С. Опыт работы с оренбургскими пуховыми козами в Губерленском совхозе. – Чкалов: Чкаловская кн.. из-во, 1953. – 48 с.
  5. Лебель Л.Д. Новая породная группа шерстных коз // Бюлл. НТИ ВНИИОК. – Ставрополь – Краевой, 1956. – С. 58-63.
- Меркурьева Е.К. Биометрия в селекции и генетике сельскохозяйственных животных. – М.: Колос, 1970. – 423 с.

УДК 636.2.082.2

ГЕНЕТИЧНИЙ ВПЛИВ БУГАЇВ РІЗНИХ ПОРІД НА СЕЛЕКЦІЙНИЙ ПРОЦЕС У ПЛЕМІННИХ СТАДАХ

Т.В.ПІДПАЛА – д.с.-г.н., Миколаївський ДАУ

Обґрунтування методів селекції в племінних стадах здійснюється на підставі даних про спадкові якості тварин. У зв'язку з цим визначення племінної цінності займає особливе місце в нинішніх умовах ведення молочного скотарства та техніці відтворення.

На думку вчених О.П.Полковникової та ін. [1], С.К.Охапкина, Ю.І.Рожкова [2], М.З.Басовського [3], перевагу в формуванні молочності та репродуктивних функцій у нащадків слід надавати бугаям-плідникам. Генотип окремих бугаїв сприяє створенню таких генетичних асоціацій у дочірньому поколінні, які обумовлюють перевагу або ускладнення розвитку адаптації до умов навколишнього середовища. Тому і виникає необхідність виявлення бугаїв-плідників, здатних одночасно покращувати у потомства продуктивні та відтворювальні якості.

Матеріал і методи. Дослідження щодо визначення поліпшуючого впливу бугаїв на господарсько корисні ознаки у нащадків проводили в племінних стадах червоної степової породи південних областей України. Матеріалом слугували дані про молочну продуктивність 3016 первісток, які були дочками 92 бугаїв червоної степової, англєрської, червоної датської, червоно-рябої голштинської порід та їх помісей.

Результативність використання бугаїв-плідників різних порід у племінних стадах оцінювали за методикою поєднаних ознак [4], згідно з якою продуктивність виражали рівнем молочності „А” (кількість молочного жиру за добу, кг), а репродуктивні властивості – КВЗ (коефіцієнт відтворювальної здатності).

Результати та обговорення. Нашими дослідженнями встановлено, що бугаї по-різному впливають на селекційний процес племінних стад і це зумовлено їх породною належністю. Аналіз матеріалів показав, що значним збільшенням надою відрізняються дочки голштинських червоно-рябих плідників. Порівняно з первістками, які походять від бугаїв-батьків червоної степової, англєрської, червоної датської порід і помісей (ЧС+АНГ), вони переважають за надоями на 795-1486 кг молока ($P > 0,999$), але поступаються їм жирномолочністю (табл. 1).

П.Н.Прохоренко, Ж.Г.Логінов [5] вважають, що низький вміст жиру в молоці голштинських корів та помісей частіше зумовлений паратиповими факторами, ніж генетичними. На думку В. П. Бурката [6], широке впровадження голштино-фризької породи може призвести до деякого зниження жирності молока.

Англєрські чистопородні плідники передають своїм нащадкам високий рівень такої селекційної ознаки, як жирномолочність. Але цінність бугаїв значно зростає, якщо нащадки успадковують від них як підвищений рівень продуктивності, так і відтворювальної здатності.

Аналіз групової структури дочок за „А” і КВЗ та її особливостей (див.табл.1) показав, що найбільше цінних у племінному відношенні бугаїв знаходиться серед чистопородних англєрських плідників. Від них одержано найбільше корів-дочок, які поєднують високі показники продуктивних та репродуктивних якостей і складають групу „1-1”, питома вага їх була 42%. Окрім того, від них походить найменше дочок, які характеризуються низькими показниками молочності та відтворювальної здатності. Питома вага таких корів у групі „2-2” склала лише 14%.

Таблиця 1 – Результати використання бугаїв у племінних стадах червоної степової худоби

Порода, породність бугаїв	Кількість		Продуктивність дочок за I лактацію		Питома вага корів-дочок у групах по А і КВЗ, %				Структура розподілу бугаїв по групах, %			
	бугаїв	їх дочок	надій, кг	Жир, %	2 - 1	1 - 1	1 - 2	2 - 2	- +	+ +	+ -	- -
Червона степова, чистопородна	20	511	4020±43,6	3,86±0,01	32	26	20	22	45	30	10	15
Англєрська, чистопородна	30	1098	4269±26,5	4,06±0,01	17	42	27	14	17	67	13	3
Червона датська, чистопородна	10	376	4244±56,4	3,94±0,02	15	21	35	29	0	20	40	40
Голштинська червоно-ряба, чистопородна	7	186	5121±69,4	3,78±0,02	17	38	23	22	0	43	43	14
Помісні: червона степова + англєрська	20	716	4316±36,8	3,94±0,01	20	30	28	22	20	30	25	25
Помісні: червона датська + голштинська червоно-ряба	5	129	4535±113,4	3,98±0,02	15	21	25	39	20	0	20	60

Дочки бугаїв червоної степової породи характеризувались кращими відтворювальними властивостями, але мали нижчу продуктивність. У групі „2-1”, яка поєднує корів із невисоким рівнем молочності, але оптимальними відтворювальними якостями, питома вага дочок склала 32%.

І навпаки, найменша частка (15%) у групі „2-1” характерна для корів-дочок, батьками яких є чистопородні червоні датські бугаї, що вказує на погіршення плодючості у тварин. Це підтверджують і дані структури груп „1-2” і „2-2”, які об’єднують корів з низькими показниками КВЗ. Їх питома вага у кожній із груп відповідно склала 35 і 29%, а в сумі – 64%. Отже, червоні датські плідники обумовлюють деяке погіршення відтворної здатності у нащадків.

У цьому відношенні навіть потомство голштинських червоно-рябих бугаїв відрізняється кращими показниками плодючості. Відсоток корів у групах „1-2” і „2-2” відповідно склав 23 і 22%. Це за тієї умови, що голштини і помісі (за високого рівня годівлі) відрізняються підвищеним рівнем надою. Значна кількість дочок (38%) поєднують і високу молочну продуктивність, і оптимальну відтворювальну здатність.

Бугаї-плідники, які передають своїм нащадкам не тільки високі показники молочної продуктивності, а й підвищений рівень відтворювальних функцій є особливо цінними для прискорення темпів селекції

молочної худоби. Аналіз структури розподілу бугаїв по групах за поєднанням напрямів співвідношення рівнів „А” і КВЗ у потомства (- +, + +, + -, - -) показав їх різну питому вагу. Так, серед плідників, від яких нащадки успадковують підвищений рівень продуктивності та відтворювальної здатності найбільшу частку склали англєрські чистопородні бугаї. Питома вага плідників категорії „+ +”, які генетично обумовлюють поєднання підвищеного рівня молочності і відтворювальної здатності була 67%, а серед червоно-рябих голштинів таких бугаїв нараховувалось тільки 43%. Найменший відсоток таких плідників (20%) виявлено серед чистопородних червоних датських бугаїв. Це пояснюється тим, що їх використання зумовлює підвищення молочності у потомства із одночасним зниженням у нього відтворювальних властивостей.

Висновки: На формування продуктивних і репродуктивних якостей у нащадків певною мірою впливають бугаї-плідники.

Для розведення червоної степової худоби з метою її удосконалення бажано використовувати чистопородних англєрських плідників, які зумовлюють підвищений розвиток продуктивних і репродуктивних ознак.

В окремих стадах є можливим застосування бугаїв червоно-рябої голштинської породи, але вони повинні бути категорії „+ +”.

Література:

1. Полковникова А.П., Вацкий В.Ф., Агафонов Б.А., Фролов М.М., Савчук Е.В. Эколого-генотипический подход к оценке результатов породообразовательного процесса // Породы и породообразовательные процессы в животноводстве. – К.: Южное отделение ВАСХНИЛ. – 1989. – С. 40-48.
  2. Охупкин С.К., Рожков Ю.И. Генотип, среда и потенциал продуктивности молочного скота // Зоотехния. – 1993. - № 7. – С. 2-5.
  3. Басовский Н.З. Взаимодействие генотипа со средой в популяциях молочного скота // Вісник аграрної науки. – 1997. - № 12. – С. 40-44.
  4. Пат. 15061 А Украина МКВ А 01 К 67/00. Способ оценки качеств быка-производителя / Полковникова А.П. – Заявл. 11.05.94; Опубл. 30.06.97. Бюл. № 3.-5с.
  5. Прохоренко П.Н., Логинов Ж.Г. Голштино-фризкая порода скота. – Л.: Агропромиздат, 1986. – 236 с.
- Буркат В.П. Використання голштинів у поліпшенні молочної худоби. – К.: Урожай, 1988. – 102 с.